

Rzeszów, 15 lipca 2017 r.

prof. nadzw. dr hab. Sabina Grabowska
Uniwersytet Rzeszowski

RECENZJA

**rozprawy doktorskiej Pana mgr Rafała Kubika
„Ochrona praw uchodźców w Rzeczypospolitej Polskiej”**

Warszawa 2017, ss. 301

przygotowanej pod kierunkiem

promotora prof. dr hab. Jerzego Jaskierni

na Wydziale Prawa i Administracji Uczelni Łazarskiego w Warszawie

1. Wybór tematu i tytuł rozprawy

Aktualna sytuacja w Europie związana z narastającym problemem z uchodźcami skłania do refleksji w tym temacie. Pojawiają się pytania, co w takiej sytuacji robić? Jak się zachować? Czy regulacje prawne są w stanie poradzić sobie z takim wachlarzem zachowań i nowych sytuacji?

W dzisiejszych czasach mamy do czynienia z przemieszczaniem się ludzi na dużą skalę. Migranci wyjeżdżają ze swojego państwa w celach zarobkowych, żeby polepszyć swój byt. Uchodźcy opuszczają swój dom bo, sytuacja polityczna, strach o życie własne i rodziny ich do tego zmusza, nie wyjeżdżają dobrowolnie. Z drugiej jednak strony każde państwo ma prawo do kontrolowania wjazdu, pobytu i wydalania cudzoziemców. Istotnym jest to, aby znaleźć tzw. „złoty środek”, to jest właściwe regulacje które nie naruszają czy też ograniczają prawa i wolności obywateli danego państwa, ale też umożliwią pomoc i godne życie tym uchodźcom, których musieli uciekać z własnego państwa z powodu wojny, czy prześladowań.

Dlatego też wybór tematyki związanej z ochroną praw uchodźców w Polsce w kontekście regulacji polskich i międzynarodowych, jak również praktyki orzeczniczej jako przedmiotu dysertacji doktorskiej bardzo dobrze wpisuje się w aktualne tendencje badawcze. Stanowi uzupełnienie szerszego

tematu praw człowieka i przybliży sprawy związane z polską oraz międzynarodową praktyką orzeczniczą w tym zakresie.

Kwestie analizowane w tym opracowaniu są istotne i ważne z punktu widzenia obywateli państw demokratycznych, w których prawa człowieka są jednym z najważniejszych zagadnień, a właściwa ich regulacja jest sprawą najważniejszą.

W związku z powyższym uważam, że tematyka przedstawionej mi do recenzji rozprawy doktorskiej została dobrana właściwie. Można by co prawda postawić pytanie czy tytuł w pełni odpowiada treści dysertacji i czy niektóre części nie są zbyt obszerne. Jednakże uważam, że dla pełnego zrozumienia polskich regulacji spraw związanych z uchodźcami, ich wad i zalet, należy zapoznać się z genezą, regulacjami oraz orzecznictwem międzynarodowym w tej kwestii. Dlatego też uważam, że treść rozprawy doktorskiej odpowiada jej tytułowi.

2. Metody badawcze i baza źródłowa

Pan mgr Rafał Kubik przygotowując rozprawę doktorską wykorzystał szeroki wachlarz metod badawczych, aby kompleksowo przedstawić zagadnienia związane z ochroną praw uchodźców w Polsce. Doktorant posłużył się takimi metodami badawczymi jak metoda: prawno-dogmatyczna, prawno-historyczna oraz prawno-porównawcza.

Metoda dogmatyczna i historyczna posłużyła Panu mgr Rafałowi Kubikowi do przybliżenia pojęć takich jak między innymi: azyl, uchodźca, emigrant. Ponadto dzięki tej metodzie omówiona została geneza prawa uchodźczego, w tym podejmowane próby uregulowań statusu uchodźcy w początkach XX wieku oraz w okresie Drugiej Wojny Światowej, jak również początki działalności w tym zakresie Organizacji Narodów Zjednoczonych

Do prezentacji cech poszczególnych systemy ochrony uchodźców, czyli uniwersalnego, regionalnego i krajowego (polskiego) Doktorant zastosował metodę prawno-porównawczą. Ze względu na charakter pracy przeprowadzono analizę orzecznictwa dotyczącego ochrony uchodźców, w tym: orzecznictwa Europejskiego Trybunału Praw Człowieka, Trybunału Sprawiedliwości

Unii Europejskiej, Interamerykańskiego Trybunału Praw Człowieka, a przede wszystkim polskich sądów administracyjnych.

Doktorant dokonał analizy systemowej aktów prawnych, zarówno międzynarodowych jak i krajowych, mających znaczenie dla osób ubiegających się o status uchodźcy, czyli: Konwencji dotyczącej statusu uchodźców z 1951 r. sporządzoną w Genewie oraz Protokołu dodatkowego do tej konwencji sporządzonego w Nowym Jorku w 1967 r., Europejskiej Konwencji Praw Człowieka i Podstawowych Wolności, oraz aktów prawa unijnego i innych regionalnych unormowań dotyczących ochrony praw człowieka ze wskazaniem na prawa uchodźców. Analiza objęła również polskie krajowe akty prawne w tym przede wszystkim Konstytucję RP i ustawę o udzielaniu cudzoziemcom ochrony na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej. Oczywiście analiza nie byłaby pełna bez przeprowadzenia badań literatury tematu. Dlatego też Doktorant dokonał sumiennej kwerendy na rzecz zagadnień związanych z ochroną praw uchodźców zarówno w kraju jak i zagranicą.

Należy zwrócić uwagę, iż baza źródłowa przywołana w rozprawie jest imponująca. Składają się na nią aż 373 publikacje naukowe oraz 205 aktów prawnych i dokumentów, a także 144 wyroków oraz właściwie dobrane źródła internetowe.

Pewne zastrzeżenia może budzić kolejność zamieszczenia poszczególnych części składowych bibliografii. Co do zasady jako pierwsze powinien zostać umieszczony wykaz aktów normatywnych i innych aktów prawnych, a w następnej kolejności wykaz literatury tematu i stron internetowych.

3. Konstrukcja (struktura) i ogólna ocena rozprawy

Konstrukcja rozprawy odpowiada jej tytułowi. Recenzowana praca liczy 301 stron. Składa się ze Wstępu, czterech rozdziałów, Zakończenia oraz Spisu treści, Wykazu skrótów, Bibliografii na którą składają się wykazy: publikacji zwartych, studiów i artykułów naukowych, orzecznictwa, aktów prawnych i dokumentów oraz źródeł internetowych.

We wstępie Autor przedstawia ogólną charakterystykę tematu dysertacji i uzasadnienie jego wyboru, strukturę pracy, metody badawcze a także formułuje hipotezy badawcze, które stara się zweryfikować, analizu-

jąc akty prawne, orzecznictwo i literaturę przedmiotu. Jak stwierdził „W niniejszej pracy skupię się wyłącznie na pozaekonomicznych migrantach szukających azylu ze względu na prześladowania związane z rasą, religią lub poglądami politycznymi. Godne bowiem podkreślenia jest, że ochrona uchodźców winna być traktowana priorytetowo, odmowa udzielenia im ochrony na terytorium danego państwa winna mieć zaś charakter wyjątkowy, a nie stanowić jeden z elementów polityki kontroli imigracji. Na straży przestrzegania międzynarodowych norm dotyczących ochrony uchodźców powinny stać niezależne organy władzy sądowniczej, niepodatne na rozterki natury politycznej i ekonomicznej, które często przyświecają organom administracji, czy też władzy wykonawczej poszczególnych państw.”. (str. 10)

W rozdziale pierwszym „Problem uchodźców na świecie i początki uregulowań mających na celu ich ochronę” Autor przybliżył genezę zagadnienia uchodźców na świecie, w szczególności próby uregulowania problemu, jak również wykładnię pojęć związanych z zagadnieniem. Przedstawia także zasady, którymi powinny kierować się państwa kontrolując ruch osobowy na swoim terytorium, a w głównej mierze migracje osób starających się o status uchodźcy. Autor omówił początki międzynarodowych działań podejmowanych w okresie międzywojnia, mających na celu zapewnienie uchodźcom pomocy oraz działalność Wysokiego Komisarza do Spraw Uchodźców Rosyjskich i Ormian, Międzynarodowego Biura do Spraw Uchodźców imienia Fridtjofa Nansena oraz Wysokiego Komisarza do Spraw Uchodźców pochodzących z Niemiec. Następnie Doktorant scharakteryzował funkcjonowanie Ligi Narodów w przededniu wybuchu II Wojny Światowej, w tym utworzenie urzędu Wysokiego Komisarza do Spraw Uchodźców pod Ochroną Ligi Narodów oraz Międzynarodowego Komitetu do Spraw Uchodźców. Na zakończenie mgr R. Kubik poddała analizie działania podejmowane na rzecz uchodźców przez Organizację Narodów Zjednoczonych w początkowym okresie jej istnienia, czyli działalność Administracji Narodów Zjednoczonych do Spraw Pomocy i Odbudowy, a także Międzynarodowej Organizacji do Spraw Uchodźców.

Rozdział drugi „Uniwersalne standardy ochrony praw uchodźców i mechanizmy ich implementacji” Autor poświęcił analizie uniwersalnych podstaw prawnych wyznaczających ramy międzynarodowego systemu ochro-

ny uchodźców. Omówił najważniejsze akty prawne i dokumenty o charakterze uniwersalnym, w tym Konwencję Dotyczącą Statusu Uchodźców sporządzona w Genewie dnia 28 lipca 1951 r. oraz Protokół Dotyczący Statusu Uchodźców, sporządzonym w Nowym Jorku, dnia 31 stycznia 1967 r. Zdaniem Doktoranta „Te dwa dokumenty są najważniejszymi aktami prawa międzynarodowego dla międzynarodowej ochrony uchodźców. Wyznaczyły one podstawowe, ogólne standardy na których wzorowali się autorzy wszelkich innych aktów prawnych pośrednio jak i bezpośrednio dotyczących zagadnienia ochrony uchodźców.” (str. 11) Ponadto Autor omówił zagadnienia związane z międzynarodowym sądownictwem karnym, bo jak słusznie zauważa „Zbrodnie prawa międzynarodowego są bowiem jedną z podstawowych przesłanek wyłączających możliwość uzyskania ochrony przez osoby ubiegające się o status uchodźcy.” (str. 12) Zakończenie rozdziału jest udaną próbą analizy działania Urzędu Wysokiego Komisarza Narodów Zjednoczonych do Spraw Uchodźców i agencji ONZ powołanych do rozwiązywania problemu uchodźców oraz oceny działalności Organizacji Narodów Zjednoczonych na rzecz ochrony praw uchodźców.

Główną tematyką trzeciego rozdziału „Regionalne standardy ochrony praw uchodźców i mechanizmy ich implementacji” są prawne podstawy regionalnej współpracy dotyczącej ochrony uchodźców. Doktorant przedstawił genezę oraz podstawy prawne działań mających na celu ochronę uchodźców w ramach Unii Europejskiej, Rady Europy, Unii Afrykańskiej, Organizacji Państw Amerykańskich i Ligi Państw Arabskich. Autor przedstawił działania poszczególnych państw i organizacji regionalnych na rzecz ochrony uchodźców. Dokonał analizy poszczególnych systemów ochrony w aspekcie ich skuteczności i zgodności z rozwiązaniami prawnymi o charakterze uniwersalnym. Scharakteryzował także orzecznictwo Europejskiego Trybunału Praw Człowieka i Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej w zakresie ochrony uchodźców.

Rozdział czwarty „Prawny status uchodźcy w Polsce,” stanowi kompleksowe i rzetelne przedstawienie zasad postępowania w sprawach dotyczących statusu uchodźcy w polskim porządku prawnym. Mgr Rafał Kubik przedstawił genezę polskich unormowań dotyczących cudzoziemców i ochrony

uchodźców i bezpośredni wpływ jaki prawo międzynarodowe, a w szczególności unijne wywiera na polski porządek prawny w odniesieniu do ochrony uchodźców. Scharakteryzował poszczególne stadia postępowania w sprawach o nadanie statusu uchodźcy, strony postępowania oraz postępowanie dowodowe. Ponadto Autor w tym rozdziale omówił bogate orzecznictwo polskich sądów administracyjnych dotyczących ochrony uchodźców i podjął udaną próbę analizy wpływu orzecznictwa międzynarodowego na krajowe oraz znaczenia orzecznictwa krajowego, w odniesieniu do postępowań w sprawach uchodźczych.

Źródłem zastrzeżeń dotyczących treści omawianego rozdziału jest brak omówienia innych form legalizacji pobytu cudzoziemców na terytorium RP znanych ustawodawcy polskiemu, takich jak: zezwolenie na pobyt czasowy czy też zezwolenie na pobyt stały. Pewne zastrzeżenia może budzić również jedynie zaakcentowanie problemu zbiegu postępowania ekstradycyjnego z postępowaniem o nadanie statusu uchodźcy. Autor wskazał jedynie, „że złożenie wniosku o nadanie uchodźcy powinno stanowić przeszkodę do wydania i wykonania decyzji o ekstradycji, a także wydalenia do czasu zakończenia postępowania o nadanie statusu uchodźcy” (str. 58). Zagadnienie to nie zostało jednakże głębiej zbadane.

Zakończenie stanowi syntetyczne podsumowanie pracy i weryfikację hipotez.

Doktorant wykazała się rozległą wiedzą w analizowanym temacie. Poprawnie wyciąga wnioski oraz charakteryzuje temat. W sposób zasługujący na aprobatę opanował całość materii związanej z ochroną praw uchodźców. Wykazał się sumiennością i rzetelnością podczas prowadzenia badań naukowych w wybranej na potrzeby dysertacji doktorskiej tematyce. Właściwie przeprowadzona kwerenda w zakresie aktów prawnych, orzecznictwa, jak również literatury podnosi walor naukowy dysertacji.

Reasumując, konstrukcję pracy należy uznać za prawidłową i odzwierciedlającą istotne zagadnienia omawianej problematyki.

4. Ocena szczegółowa (merytoryczna)

Właściwie przygotowana rozprawa doktorska to taka, która nie tylko posiada właściwą formę i stanowi rozwiązanie problemu naukowego, ale jej lektura pozwala także stwierdzić, iż Autor posiada szerszą wiedzę na temat opisywanych zagadnień, niż to wynika z zakresu tematycznego pracy.

Przedstawiona mi do recenzji dysertacja z pewnością dowodzi rozległej wiedzy Pana mgr Rafała Kubika w zakresie spraw związanych z ochroną praw uchodźców na terenie naszego państwa. Autor postawił cztery hipotezy badawcze, które w kolejnych rozdziałach pracy stara się, z powodzeniem, zweryfikować.

Pierwszą hipotezą jaką stara się zweryfikować Doktorant jest założenie, że: „Istnienie zjawiska uchodźstwa jest sytuacją nieuniknioną dla współczesnych stosunków międzynarodowych. Dlatego też, ochrona uchodźców odgrywa szczególną rolę w międzynarodowym systemie ochrony praw człowieka. Ochrona prawna osób ubiegających się o status uchodźcy, mimo opracowania i rozwoju instrumentów prawnych, w tym uniwersalnych jak i regionalnych rozwiązań instytucjonalnych mających na celu rozwiązanie tej kwestii nie jest w pełni skuteczna”. (str. 14) Została ona zweryfikowana pozytywnie. Pan mgr Rafał Kubik stwierdza, że „Zakres ochrony przysługującej uchodźcom powinien być jak najszerszy. Udzielając tej ochrony należy jednak pamiętać, że równie sprawne powinny być mechanizmy pozwalające „filtrować” osoby rzeczywiście prześladowane w kraju pochodzenia, od zwykłych migrantów ekonomicznych, którzy prowadzili zwykle życie w kraju pochodzenia i nie będąc prześladowanymi ze względu na rasę, religię lub poglądy polityczne zdecydowali się na emigrację. Takie osoby powołują się bowiem często na prześladowanie, aby zapewnić sobie „lepszy start” w państwie przyjmującym. Z drugiej zaś strony, trzeba mieć na uwadze, że skutecznej ochronie uchodźców przeszkadzają partykularne interesy poszczególnych państw, które tworzą wewnętrzne mechanizmy regulujące migracje cudzoziemców i dość dowolnie interpretują własne zobowiązania wynikające z dotyczących uchodźców zobowiązań międzynarodowych.” (str. 238-239)

Kolejną hipotezą jest wskazanie iż: „Jednym z czynników, który niewątpliwie oddziałuje negatywnie na skuteczność ochrony uchodźców przez

członków społeczności międzynarodowej, jest korelacja pomiędzy interesem poszczególnych państw a przyjętymi międzynarodowymi normami ochrony praw człowieka, a zwłaszcza reżimem uchodźców. Partykularne interesy państw, wpływają bowiem na prowadzoną wobec uchodźców politykę, często sprzeczną z przyjętymi zobowiązaniami międzynarodowymi. Działania te, utrudniają efektywne funkcjonowanie międzynarodowego systemu ochrony uchodźców, brak zaś międzynarodowego trybunału, którego orzeczenia wiązałyby wszystkich członków Narodów Zjednoczonych i który byłby władny rozpatrywać skargi osób ubiegających się o nadanie statusu uchodźcy na działania organów poszczególnych państw w zakresie ochrony uchodźców.” (str. 14) W trakcie badań i analiz Doktorant uznał tą hipotezę za prawdziwą. Postuluje ponadto „ustanowienia niezależnego międzynarodowego trybunału orzekającego w sprawach naruszeń praw człowieka dotyczących ochrony uchodźców, jest jedynym rozwiązaniem zdolnym zapewnić międzynarodowemu systemowi ochrony uchodźców względną niezależność od czynników politycznych i ekonomicznych.”

Trzecia hipoteza zakłada, że „Z uwagi na brak trybunału orzekającego w sprawach uchodźców o zasięgu uniwersalnym niektóre regionalne organizacje, odpowiedzialne za ochronę praw człowieka utworzyły lub próbują utworzyć lokalne organy sądownicze, orzekające w sprawach dotyczących uchodźców. Sztandarowym przykładem takich rozwiązań są tu trybunały europejskie: Europejski Trybunał Praw Człowieka oraz Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej (zwany dawniej Europejskim Trybunałem Sprawiedliwości). Orzeczenia tych ciał jurysdykcyjnych wpływają na kształt i praktykę stosowania przepisów prawa uchodźczego przez właściwe organy poszczególnych państw europejskich. Brak unormowań uniwersalnych w zakresie sądowej ochrony uchodźców, oraz fakt tworzenia organów jurysdykcyjnych w ramach różnych organizacji regionalnych może prowadzić do dychotomii orzecznictwa i odmiennej interpretacji tych samych przepisów prawa”. (str. 14) Również i ta hipoteza została uznana za prawdziwą. Pan mgr Rafał Kubik zauważa, że „fakt różnych zwyczajów jak i celów oraz charakterystyki poszczególnych regionów świata, a nawet różnych celów przyświecających organom sądowiczym w ramach tego samego systemu regionalnego (co ma

miejsce w przypadku orzeczeń systemu europejskiego) prowadzi do odmiennych interpretacji tych samych przepisów prawa.” (str. 242) i tylko niezależny trybunał mógłby mieć szanse na zapewnienie niezależnego i bezstronnego przestrzegania praw uchodźców.

Następną hipotezą, którą Pan mgr Rafał Kubik poddał weryfikacji jest stwierdzenie, że „Krajowa, sądowa kontrola nad procedurą azylową, wpływa na pogłębianie przestrzegania międzynarodowych, jak i krajowych standardów ochrony praw człowieka przez organy odpowiedzialne za ochronę uchodźców. W Polsce sprawowanie wymiaru sprawiedliwości nad osobami ubiegającymi się o status uchodźcy ma charakter sadowoadministracyjny i sprowadza się do kontroli zgodności zaskarżonych aktów z prawem. Kontrola sądowa dotyczy zarówno zgodności danego aktu indywidualnego z Konstytucją oraz ustawami, jak i z wiążącymi Polskę regionalnymi i uniwersalnymi normami dotyczącymi ochrony praw człowieka i uchodźców. Należy zauważyć, że trybunały międzynarodowe stoją na straży właściwej wykładni zobowiązań międzynarodowych, natomiast na sądach krajowych spoczywa obowiązek kontroli nad zastosowaniem przepisów traktatowych i ich właściwej wykładni w indywidualnych sprawach dotyczących nadania statusu uchodźcy w poszczególnych krajach.” (str. 14-15) Badania przeprowadzone przez Pana magistra potwierdziły tę hipotezę. Dowiodły, że procentowy udział skarg uwzględnionych na decyzje wydane w przedmiocie udzielenia ochrony międzynarodowej z roku na rok maleje. (...) Mniejszy procentowy udział uchylonych przez Wojewódzki Sad Administracyjny w Warszawie decyzji Rady do Spraw Uchodźców oznacza bowiem bezspornie, że organy wydające decyzje uchodźcze robią to z coraz większą starannością. Coraz rzadziej dostrzegane są uchybienia krajowego prawa procesowego i materialnego. Przede wszystkim zaś, Sądy coraz rzadziej zarzucają organom naruszenie międzynarodowych standardów ochrony praw uchodźców.” (str. 245)

Celem weryfikacji postawionych tez Doktorant sformułował pytania badawcze, które pomogły Mu w analizie materiału. Pytania te to: Jaka jest geneza międzynarodowych prób rozwiązania problemu uchodźców? Jakie unormowania prawne zostały przyjęte na forum ONZ w celu rozwiązania problemu uchodźców i zapewnienia im należyte ochrony? Jakie stworzono

wyspecjalizowane agendy organizacji międzynarodowych w celu zapewnienia uchodźcom opieki? Jakie unormowania tworzone są przez regionalne organizacje międzynarodowe, których celem jest zapewnienie przestrzegania praw człowieka, także wśród uchodźców? W jaki sposób zapisy tych unormowań egzekwowane są w praktyce? Jakie unormowania w zakresie ochrony uchodźców wprowadzając poszczególne państwa (na przykładzie polskiego systemu uchodźczego)? W jaki sposób przepisy prawa międzynarodowego interpretowane są przez trybunały międzynarodowe? W jakim zakresie przepisy dotyczące uchodźców w interpretacji trybunałów międzynarodowych stosowane są przez sądy krajowe (na przykładzie Polski)?

Podsumowując przeprowadzone badania Pan mgr Rafał Kubik stwierdził, że dzięki weryfikacji postawionych na początku dysertacji hipotez należy uznać, iż „jedynie uniwersalny niezależny trybunał pod egidą Organizacji Narodów Zjednoczonych mógłby zapewnić możliwe pełne przestrzeganie praw uchodźców. Regionalne organy władzy sądowniczej są bowiem za mocno zakotwiczone w ramach regionalnych organizacji międzynarodowych. Zagrożenia dla obiektywnej oceny przestrzegania norm prawa uchodźczego mogą wynikać z nacisków jakie państwa wywierają na regionalne organizacje ochrony praw uchodźców, w tym na finansowo zależne od państw regionu trybunały międzynarodowe.” (str. 242)

5. Ocena formalna rozprawy

Zadaniem recenzenta jest nie tylko wskazanie dobrych stron pracy, ale również jej niedociągnięć. Choć muszę stwierdzić, że w przypadku tej dysertacji braków czy też uchybień formalnych jest niewiele. Tak więc analizując stronę formalną dysertacji należy stwierdzić, iż praca wymaga korekty językowej, w szczególności w kwestii długości zdań (zob. np. str. 238 zdanie 8-wersowe). Zdarzają się również powtórzenia, np.: str. 9 „koncepcji oznacza zatem niezależność danego państwa od innych państw. Suwerenność w tym znaczeniu nie oznacza jednak, że państwo może stać ponad”, str. 184 „Poza wyżej wskazanymi organami, a także organami przyjmującymi”. Zdarzają się również nieliczne literówki: str. 10 - W niniejszej pracy, str. 11 - migracje osób ubiegające się, str. 13 - analiza systemowa aktów.

Dość istotną kwestią, na którą należy zwrócić uwagę, jest stosowanie w treści pracy zamiennie pojęć „status uchodźcy” i „azyl” (np. str. 208) w sytuacji, gdy na gruncie prawa polskiego istnieje wyraźne rozróżnienie tych dwóch instytucji (por. art. 56 Konstytucji RP). Działanie takie może prowadzić do niespójności terminologicznej.

Generalnie stwierdzam, że język pracy jest poprawny, technika pisania tekstu naukowego opanowana w stopniu zadowalającym, a przypisy właściwe, zgodne z zasadami ich tworzenia.

6. Konkluzja

Wszelkie krytyczne uwagi zamieszczone w niniejszej recenzji nie podważają ogólnej pozytywnej oceny rozprawy doktorskiej Pana mgr Rafała Kubika. Dlatego też stwierdzam, iż rozprawa doktorska autorstwa Pana mgr Rafała Kubika pt.: „Ochrona praw uchodźców w Rzeczypospolitej Polskiej” spełnia wymagania przewidziane w art. 13 ust. 1 ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz.U. 2003, Nr 65, poz. 595 ze zm.) i wnoszę o jej przyjęcie i dopuszczenie do dalszych etapów postępowania doktorskiego.

Sabina Cerdasowa